

STANOVISKO REPUBLIKOVEJ ÚNIE ZAMESTNÁVATEĽOV

Bod č. 1 – Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2025 až 2027

Bod č. 2 – Národný strednodobý fiškálny – štrukturálny plán

Stručný popis podstaty materiálu najmä jeho relevancie z pohľadu RÚZ

Materiál sa na rokovanie Hospodárskej a sociálnej rady vlády SR predkladá na základe článku 58 Ústavy Slovenskej republiky a podľa § 6 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy

Cieľom a obsahom materiálu je najmä:

Rozpočet verejnej správy sa zostavuje za štátny rozpočet a rozpočty ostatných subjektov verejnej správy na obdobie troch rokov, t. j. roky 2025, 2026 a 2027. Návrh zákona o štátnom rozpočte na rok 2025, ktorým sa v súlade so zákonom o rozpočtových pravidlách verejnej správy schvaľuje štátny rozpočet, je predložený v rámci materiálu „Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2025 až 2027“ na rokovanie vlády Slovenskej republiky.

Celkové príjmy štátneho rozpočtu na rok 2025 sa rozpočtujú sumou 27 648 529 091 eur. Celkové výdavky štátneho rozpočtu na rok 2025 sa určujú sumou 34 023 099 725 eur. Schodok štátneho rozpočtu na rok 2025 sa určuje sumou 6 374 570 634 eur. Celkový prehľad príjmov štátneho rozpočtu a výdavkov štátneho rozpočtu na rok 2025 je uvedený v prílohe č. 1.

Postoj RÚZ k materiálu

Rozpočet verejnej správy sa zostavuje za štátny rozpočet a rozpočty ostatných subjektov verejnej správy na obdobie troch rokov, t. j. roky 2025, 2026 a 2027.

RÚZ oceňuje, že vláda má snahu seriózne sa zaoberať plány na vyrovnanie štátneho rozpočtu. Neudržateľnosť slovenských verejných financií v súčasnom nastavení opakovane konštatujú analýzy či už slovenských (Rada pre rozpočtovú zodpovednosť) ako aj zahraničných inštitúcií.

Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2025 až 2027 prináša pre rok 2025 konsolidáciu približne vo výške 2,7 miliardy eur. Mix konsolidačných opatrení bol zvolený nevhodne a bude mať zásadné negatívne dopady na slovenskú ekonomiku, a to na podniky ako aj na domácnosti. Namiesto narastajúceho zdaňovania by sa štát mal konečne začať riešiť problém obrovských deficitov verejných financií tam, kde naozaj vzniká: v neúnosne vysokých výdavkoch na predčasné a ďalšie dôchodky a v ďalších výdavkoch štátu. Popritom by mal štát realizovať reformy, neprestajné zlepšovanie procesov vo verejnej správe, redukciu nadbytočných prevádzkových výdavkov a zlepšovanie kvality podnikateľského prostredia

Pripomienky RÚZ k predkladanému materiálu

1. Všeobecne k materiálu ako celku

Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2025 až 2027 prináša pre rok 2025 konsolidáciu približne vo výške 2,7 miliardy eur. Mix konsolidačných opatrení bol zvolený nevhodne a bude mať zásadné negatívne dopady na slovenskú ekonomiku, a to na podniky ako aj na domácnosti. Cieľom rozpočtu a vládnej politik, z ktorej vychádza je zjavne vyberať čoraz vyššie dane od domácností a firmiem s cieľom financovať čoraz viac a viac nezvládnuteľné dávky pre občanov, ktorých životná úroveň sa však kvôli vysokým daniam bude čoraz viac prepadávať. Namiesto narastajúceho zdaňovania by sa štát mal konečne začať riešiť problém obrovských deficitov verejných financií tam, kde naozaj vzniká: v neúnosne vysokých výdavkoch na predčasné a ďalšie dôchodky a v ďalších výdavkoch štátu. Popritom by mal štát realizovať reformy, neprestajné zlepšovanie procesov vo verejnej správe, redukciu nadbytočných prevádzkových výdavkov a zlepšovanie kvality podnikateľského prostredia.

Keďže rozpočtové opatrenia sú masívne najmä na príjmovej strane (a z nich v rozhodujúcej miere ide o opatrenia daňové), a to v sume 2,42 miliardy eur (2025) až 2,71 miliardy eur (2027), pričom tieto sa premietnu do reálnej

konsolidácie 2025 len 1,07% HDP (cca 1 miliarda eur, vid' s.24 materiálu), t.j. len cca 50%, považujeme navrhovaný rozpočet za príjmovovo mimoriadne excesívny a nehospodárny, a preto s ním v navrhovanej podobe nesúhlasíme

Verejnosti by tiež malo byť politicky komunikované, že nie je možné sa donekonečna brániť rozumným škrtom vo výdavkoch (postupné zvyšovanie veku odchodu do dôchodku smerom do budúcnosti, zrušenie predčasných dôchodkov, obmedzenie 13. dôchodku s rastúcim príjmom, hľadanie rezerv v iných výdavkoch), pretože teraz v priamom prenose vidí, ako na to bude doplácať stále vyššími a vyššími daňami, ktoré budú decimovať firmy, mzdy a ničiť pracovné miesta. V konečnom dôsledku budú aj príjmy štátu kvôli vyšším daniam zaostávať a problém deficitu sa nevyrieši. Máme mimoriadne nepriaznivý výhľad demografie, preto hlavne v tejto oblasti je potrebné realizovať úsporné zmeny. Demografia bude deficit stále ťahať do mínusu (najbližšie 3 desaťročia) a pričom SR má stratégiu riešiť situáciu na 1 rok dopredu vyberaním stále vyšších daní. Zasiahnúť však treba v dôchodkovom systéme úpravou jeho nastavenia, ktorá umožní krajine fungovať dlhodobo bez zvyšovania daní.

Je potrebné dosiahnuť výhľad dlhu verejnej správy pod hranicou 50 % HDP, ale nielen na najbližšie 3 roky, ale v najbližších niekoľkých dekádach, ako to definuje aj zákon o rozpočtovej zodpovednosti.

Štát zavádza na základe nedávno schválených konsolidačných zákonov takmer dve desiatky nových rozpočtových opatrení:

Opatrenie	Stav v súčasnosti	Navrhovaná zmena
Nižší daňový bonus na dieťa	Sumy platné do 31. decembra 2024: 140 EUR na dieťa vo veku do 18 rokov, 50 EUR na dieťa vo veku od 18 rokov.	Bude adresnejší a celkovo nižší (100 EUR na dieťa vo veku do 14 rokov a 50 EUR na dieťa vo veku do 17 rokov), deti nad 18 rokov nebudú mať nárok, osoby s vysokou mzdou budú mať krátený nárok a naopak pre nízko príjmové osoby.
Zmeny v DPH	Hlavná sadzba: 20 % Vybrané potraviny, lieky a zdravotnícke pomôcky, učebnice, knihy a tlačoviny, gastro, hotely, fitnesscentrá, športové podujatia: 10 % Ostatné potraviny a výdavky na elektrickú energiu: 20 % DPH na podporu nájomného bývania: 5 %	Hlavná sadzba: 23 % Vybrané potraviny, lieky a zdravotnícke pomôcky, učebnice, knihy a tlačoviny, gastro, hotely, fitnesscentrá, športové podujatia: 5 % Ostatné potraviny a výdavky na elektrickú energiu: 19 % DPH na podporu nájomného bývania: 5 %
Zvýšené mýto pre nákladné vozidlá	Mýto sa vypočítava podľa kategórie vozidla, počtu náprav a emisnej triedy za prejazdenú vzdialenosť po vymedzenom úseku cesty.	Mýtny poplatok za emisie CO2 sa zvyšuje o 19 % , poplatok za infraštruktúru o 21 % .
Zvýšenie dane z motorových vozidiel pre osobné vozidlá podnikateľov	Ročná sadzba dane sa určuje podľa objemu motora a registrácie vozidla.	Zvýšenie dane by malo priniesť 27 miliónov EUR.
Zvýšenie ceny diaľničnej známky	ročná: 60 EUR 30-dňová: 17 EUR 10-dňová: 12 EUR Jednodňová: 5,40 EUR	ročná: 90 EUR 30-dňová: 17,10 EUR 10-dňová: 10,80 EUR Jednodňová: 8,10 EUR
Zavedenie osobitného odvodu pre rafinérie	nie je	30 % ročne
Zvýšenie osobitného odvodu pre mobilných operátorov	4,356%	18,908 % ročne na obdobie 15 rokov
Daň z finančných transakcií	nie je	0,4 % za bankovú transakciu (max 40 EUR) 0,8 % za výber hotovosti používanie bankovej karty 2 EUR ročne
Zvýšenie DPPO pre veľké firmy so zdaniteľným príjmom nad 5 mil.EUR	21%	24%
Zvýšenie maximálnych vymeriavacích základov pre platenie sociálnych odvodov	7 násobok priemernej mzdy	11 násobok priemernej mzdy
Zníženie personálnych výdavkov		10 % zníženie personálnych výdavkov na vybraných štátnych úradníkov a zamestnancov vo verejnej službe
Spomalenie valorizácie plátov zdravotníkov	štandardný mechanizmus	sestry a niektoré ďalšie profesie: 6,3 % ostatní: 3 %
Zmena vyplácania rodičovského dôchodku asiganciou dane	Nárok na rodičovský dôchodok majú rodičia takých detí, ktoré sú: matka na materskej/rodičovskej dovolenke, dohodár, dobrovoľne poistený, zamestnanec, ...	Nárok na rodičovský dôchodok budú mať rodičia iba takých detí, ktoré platia dane (sú zamestnaní a majú plat nad 800 EUR).
Podporné opatrenia pre podnikateľov		
Zníženie DPPO pre malé firmy (právnické osoby so zdaniteľným príjmom do 100 tis. EUR)	15%	10%
Zvýšenie hranice zdaniteľného príjmu zdaňovaného sadzbou 15 % pre SZČO na 100 tis. EUR	60 tisíc EUR	100 tisíc EUR
Zrážková daň z dividend znížená	10%	7%
Zníženie dane z motorových vozidiel pre nákladné vozidlá	Ročná sadzba dane sa určuje podľa objemu motora a registrácie vozidla.	Zníženie na úroveň minimálnych sadzieb by malo stáť 32 miliónov EUR.

Zdroj: spracovanie RÚZ

Pozn.: vybrané sumy v mil. EUR v tabuľke pochádzajú z vyčíslenia RRZ. Ak nie je dostupný odhad RRZ, je použitý odhad MF SR. Sumy sa použili v prípade, ak nie je praktické vypísať nové sadzby daní či poplatkov.

Od roku 2025 sa základná sadzba DPH zvýši z 20 % na 23 %, čo automaticky zdraží elektroniku, nábytok, väčšinu tovarov a služieb. Na základné potraviny a lieky sa bude vzťahovať znížená 5 % sadzba, rovnako ako na stravovanie v reštauráciách, hotelové služby, knihy, elektronické knihy a tlačoviny. Služby ako kúpele, aquaparky a kúpaliská však čaká nárast DPH z 10 % na 23 %. Elektrická energia a ostatné potraviny sa budú nakupovať s 19 % sadzbou.

V konsolidačnom balíčku sa nachádza niekoľko opatrení, ktoré zvýšia dane a odvody veľkým firmám. Bude zavedený osobitný odvod pre rafinérie, zvýši sa osobitný odvod pre mobilných operátorov a k zvýšeniu dôjde aj v prípade dane z príjmov právnických osôb. Firmy s ročným zdaniteľným príjmom nad 5 miliónov eur budú platiť zvýšenú sadzbu dane z príjmov na úrovni 24 % (namiesto doterajších 21 %).

Zavedená bude aj nová daň z finančných transakcií, ktorá sa dotkne všetkých právnických osôb a živnostníkov. Táto tzv. transakčná daň bude vo výške 0,4 % z každej bankovej platby, s maximálnou sumou 40 eur za transakciu, zatiaľ

čo výbery hotovosti budú zdaňované sadzbou 0,8 % bez horného limitu. Za používanie platobnej karty sa zavedie pevný ročný poplatok 2 eurá.

Daňový bonus bude postupne klesať s rastúcim príjmom, pričom rodičia s príjmom nad 3 632 eur mesačne na tento bonus úplne stratia nárok. Zároveň rodičia detí nad 18 rokov už nebudú môcť poberať daňový bonus, zatiaľ čo doteraz ho bolo možné uplatniť až do 25 rokov veku dieťaťa, ak bolo študentom. Pre zamestnancov s nižším príjmom bude mať bonus obmedzenú výšku – na dieťa do 14 rokov to bude maximálne 100 eur, na dieťa do 17 rokov to bude maximálne 50 eur.

Rodičovský dôchodok nahradí nová forma asignácie dane. Pracujúce deti budú môcť každému z rodičov darovať 2 % zo zaplatenej dane (spolu maximálne 4 %). Keďže živnostníci a osoby s nízkymi príjmami väčšinou neplatia dostatočnú daň, mnohí rodičia dostanú len minimálne sumy, čo môže znamenať stratu až stoviek eur ročne oproti súčasnému stavu. Pracujúce dieťa s priemernou mzdou bude môcť poslať rodičovi zo svojich daní približne 40 eur. Keby sa nerušil rodičovský dôchodok, dostal by za rok takmer 260 eur.

Na strane štátu má dôjsť k zníženiu personálnych výdavkov, konkrétne k zníženiu personálnych výdavkov na vybraných štátnych úradníkov a zamestnancov vo verejnej službe o desatinu.

Na strane štátu má dôjsť k zníženiu personálnych výdavkov, konkrétne k 10 %-nému viazaniu personálnych výdavkov na štátnych úradníkov a zamestnancov vo verejnej službe.

Zmena sa dotkne aj valorizácie plátov pracovníkov v zdravotníctve. Platy sestier či sanitárov porastú o 6 %, platy ostatných zdravotníkov o 3 %.

Vláda očakáva, že deficit verejných financií vďaka týmto opatreniam klesne z tohtoročných 5,8% na 4,7 % HDP. Vláda tak nevyužíva celý objem opatrení na redukciiu deficitu (konsolidáciu), ale necháva si aj otvorené dverka, zhruba sumu 1 miliardy EUR, pre vyššie výdavky, či nenaplnenie výnosov príjmových a výdavkových opatrení.

Za mimoriadne ekonomicky škodlivé možno považovať zvýšenie dane z príjmu právnických osôb (DPPO). Táto zmena na základe ekonomickej literatúry natrvalo uberie z ekonomického rastu SR. Na základe literatúry zvýšenie sadzieb DPPO o 1 bod uberá približne 0,1 percentuálneho bodu z ročného rastu HDP. Návrh rozpočtu zvyšuje základnú sadzbu z 21 na 24 %, čo znamená spomalenie rastu natrvalo o 0,3 percentuálneho bodu. Tento efekt sa postupom času bude hromadiť, takže o 10 rokov z neho môžu byť zhruba 3 % straty vo výkone ekonomiky. S tým sa viaže nižší počet pracovných miest, pričom ich pokles by prekročil 10 tisíc. DPPO vzrastie na suverénne najvyššiu úroveň spomedzi krajín V4.

Zvýšenie dane z príjmu právnických osôb z 21% na 24% pre PO s obratom nad 5 miliónov eur v sume čistého výnosu +489 miliónov eur, považujeme za ekonomicky zbytočné, pretože de facto zodpovedá sume novo vytvorenej, obsahovo neurčitej a historicky nevyužívanej „rezervy na riešenie negatívnych vplyvov vývoja rozpočtového hospodárenia“ v sume 421 miliónov eur (rastúca až na 461 miliónov eur 2027). Obe položky navrhujeme preto saldujúco a kompenzačne, bez dopadu na deficit, zrušiť.

Zároveň prosíme o objasnenie resp. o striktné vymedzenie a určenie v zákone, na aký účel bude použitých 750 miliónov eur „výdavkov na transfer do štátnych finančných aktív“ (s. 140-141). Ak ide o zdroje určené na oddĺženie nemocníc, prosíme tento účel jasne ukotviť v legislatíve a zdroje viazať výlučne na takýto účel. Ak je zámer použitia iný, prosíme o vysvetlenie resp. inak žiadame zrušenie a vylúčenie tejto položky."

Zavedenie dane z finančných transakcií prinesie likvidačné dopady pre podniky aj domácnosti a povedie k prepadu ekonomiky. Toto opatrenie by mohlo slovenský podnikateľský sektor zaťažiť až o zhruba 700 miliónov eur ročne, čo výrazne zníži ekonomickú aktivitu a atraktivitu Slovenska pre zahraničných investorov. Znížená produktivita a nižšie zisky podnikov spôsobia menej financií na platy, tvorbu nových pracovných miest a investície, čo môže v konečnom dôsledku znamenať stratu tisícok pracovných miest a pokles HDP. Zvýšené náklady sa premietnu do cien tovarov a služieb, čo zvýši infláciu.

Zdôrazňujeme, že okrem zvýšených nákladov prinesie zavedenie tejto novej dane aj nezvratné dôsledky. Tie zanechajú v slovenskej ekonomike trvalé škody, ktoré sa už nebudú dať napraviť ani po prípadnom zrušení predmetnej

dane. Ide napríklad o situáciu, ak sa firmy rozhodnú presídliť do zahraničia či úplne odísť zo Slovenska. Nezvratné dôsledky ako odchod spoločností do iných krajín, zásadné obmedzenie investícií, zníženie konkurencieschopnosti, strata kvalifikovaných zamestnancov, ukončenie podnikateľskej činnosti zasiahnu podniky i živnostníkov v rôznych sektoroch vrátane dopravy, potravinárstva, IT, obchodu, zdravotníctva a sociálnych služieb či automobilového priemyslu. Osobitný odvod pre regulované odvetvia sa zvýši pre mobilných operátorov viac ako štvornásobne s odhadovaným dopadom vyše 40 mil.€, čo môže mať negatívny dopad na potrebné investície do infraštruktúry na Slovensku. Navyše sa zavádza na dlhé obdobie 15 rokov, čo nebolo odôvodnené a môže prehĺbiť zaostávanie SR v kritériách digitalizácie pod priemerom EÚ. RÚZ odhadla dopad transakčnej dane na ekonomiku až vo výške mínus 2 % HDP a stratu 8 tisíc pracovných miest v horizonte do 15 rokov.

Vláda tiež zvyšuje DPH na 23 % v neprímerane krátkej (v niektorých odvetviach až nevykonateľnej) implementačnej lehote pričom však celý systém komplikuje aj zavedením tretej sadzby. Systém sa stane komplikovaným, či už pre firmy ale aj daňových poradcov a účtovníkov. Budú sa zbytočne vynakladať prostriedky na optimalizáciu a zisťovanie rôznych sadzieb daní a správny postup z hľadiska platenia dane. Vzniknú tak zbytočné transakčné náklady. Celkovo sa zaplatená DPH výrazne zvyšuje, teda prevláda efekt zvýšenia hornej sadzby. Domácnosti sa tak budú musieť uskromniť a to zasiahne negatívne najmä sektor služieb a obchodu. V týchto sektoroch sa bude následne menej investovať a to bude predstavovať ďalší negatívny zásah pre rast ekonomiky, aj keď pravdepodobne na základe ekonomických štúdií o niečo miernejší ako pri skôr spomenutých daniach.

Celkové výdavkové opatrenia tvoria len približne 600 miliónov eur, čo je oveľa menej ako príjmové opatrenia vo výške až zhruba 2,1 miliardy (na základe najaktuálnejšieho vyčíslenia dopadov konsolidačného balíčka podľa RRZ). Podľa analýzy IFP sú daňové opatrenia oveľa škodlivejšie ako výdavkové, pričom rozdiel medzi optimálnou konsolidáciou (hlavne výdavkovo orientovanou) a najhoršou konsolidáciou (hlavne daňovo orientovanou) je až 6 % HDP a až 200 tisíc pracovných miest.

Pozitívne možno vnímať snahu o redukciu alebo zachovanie znížených sadzieb dane z príjmu aspoň pre najmenšie podniky. Z hľadiska celkového rozpočtu je to však malá suma a prevládať budú teda uvedené nepriaznivé ekonomické efekty.

Hlavné inštitúcie venujúce sa prognózovaniu ekonomiky, ako NBS, IFP a RRZ zrevidovali pre budúci rok svoje jesenné prognózy rastu ekonomiky nadol, v priemere takmer o 1 percentuálny bod, čiže takmer o tretinu predošlého tempa (v júni očakávali rast zhruba 3 % medziročne, teraz približne 2 %). Zároveň prognózujú infláciu v pásme 5 až 6 % pre rok 2025. Hlavným dôvodom sú uvedené konsolidačné opatrenia, pričom existuje riziko, že dopady budú ešte silnejšie. Je potrebné dodať, že pri permanentne zhoršujúcej sa demografii (vyšší počet osôb vo vyššom veku a klesajúci alebo stagnujúci počet mladších osôb) v horizonte najbližších zhruba 50 rokov nás takéto ťahovanie opaskov a zhoršovanie prognóz čaká pravidelne, ak sa kompetentní neodhodlajú ku krokom priamo riešiacim vzniknutý demografický problém, ako napríklad zvýšenie dôchodkového veku (bez obmedzenia samotnej výšky dôchodku), obmedzenie predčasných dôchodkov, adresnosť 13. dôchodku a podobne v spojení s ďalšími rozumnými výdavkovými opatreniami a opatreniami podporujúcimi podnikateľské prostredie a ekonomickú výkonnosť SR.

Najaktuálnejšie vyčíslenie dopadov konsolidačných opatrení v rozpočte verejnej správy (RRZ)

Výpočet vplyvu konsolidačných opatrení prerokovaných v parlamente k 2.10.2024, odhady RRZ		pre rok 2025
Opatrenie	Vplyv na rozpočet VS, mil. EUR	Príjmy/výdavky
Vyššie zdanenie mobilných operátorov	29	P
Zmeny v DPH	712	P
Vyššia DPPO	504	P
Daň z finančných transakcií	466	P
Dražšie diaľničné známky	45	P
Zvýšenie stropov pre odvody	84	P
Zdanenie rafinérií	38	P
Vyššie mýto	48	P
Nižší daňový bonus na deti	164	P
Zmena v rodičovskom dôchodku	326	V
Nižšie mzdové výdavky v štátnej správe	49	V
Nižšia valorizácia plátov v zdravotníctve	219	V
Nižšia DPPO pre malé firmy	-66	podporné opatrenia
Iné podporné opatrenia pre podnikateľov	-53	podporné opatrenia
Celkový vplyv opatrení na rozpočet	2565	
Príjmy spolu	2090	
Výdavky spolu	594	
Podporné opatrenia	-119	

Zdroj: výpočty RRZ, výpočty RÚZ

Poznámka: transakčná daň má plný dopad približne 700 miliónov EUR, ale v roku 2025 bude platná až od apríla, preto je príjem z nej v danom roku nižší. Nižší daňový bonus na dieťa vnímame ako príjmové daňové opatrenie.

Zdroj: RÚZ